

BIZTOSÍTÁS, BIZTOSÍTÓK

A biztosítás fogalma

- **Jogi megközelítés:** a biztosítási szerződés olyan szerződés, amelyben a biztosító meghatározott jövőbeni esemény (biztosítási esemény) bekövetkezésétől függően bizonyos összegnek a megfizetésére, a biztosított pedig díj fizetésére vállal kötelezettséget.
- **Közgazdasági megközelítés:** a biztosítás kollektív gondoskodás a jövőben előfordulható váratlan káresemények pénzügyi kompenzálására.

A törvényjavaslat által érintett fontosabb területek

- az ún. Szolvencia II irányelv által meghatározott vállalatirányítási rendszer hazai biztosítási piacra történő átvételének megalapozása;
- a hazai biztosítók kockázatkezelési gyakorlatának erősítése, a csődök és csődközeli helyzetek elkerüléséhez szükséges rendszerek kialakítása;
- a biztosítók felszámolási szabályainak módosítása, a fogyasztóvédelem erősítése;
- a MABISZ ajánlásai alapján a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló törvény;
- a hatósági képzési és vizsgáztatási rendszer felülvizsgálata és szigorítása.

A [T/11108](#) számon benyújtott törvényjavaslat célja a biztosítási piac és felügyeleti tapasztalatok figyelembevételével egyes biztosítási törvények felülvizsgálata.

A biztosítás első írásos emlékei i.e. 225-ből származnak, és a kereskedelmi karavánok biztosításairól számolnak be. A rabszolgatartó társadalmakban is elterjedt volt a rabszolgatartók szövetkezése veszteségeik mérséklésére. A középkorban a lakosság egy része ún. „testületeket” hozott létre bizonyos kártípusok – legtöbbször tűz – elleni védelemre. A későbbiekben más biztosítási formák is kialakultak, Franciaországban például az ún. „tontina”, egy speciális életjáradék-típus.

A XVII. századi Angliában egy **Edward Lloyd** nevű kocsmáros figyelni kezdte a kikötői forgalmat, és adatai birtokában a kifutó hajókra tett fogadásokat később azzal tette érdekesebbé, hogy a hajótulajdonosok előre befizették a „téteket”. Ha tragédia történt Edward meszer ebből a pénzből kártalanította a tulajdonosokat valamint az áldozatok hozzátartozóit.

A BIZTOSÍTÁS HAZAI SZABÁLYOZÁSA

Biztosításszerű intézményekkel a XVII. század előtt is találunk példát Magyarországon. A nagyobb összegekkel rendelkező céhek az ún. „társládából” segélyezték a céhbeli rászorulókat, öregségükre nyugdíjat is fizettek. Az öngondoskodás eszméje a szepességi városokban honosodott meg először, és ezek mellett sorra alakultak az ún. tűzpénztárak is.

A biztonságos szállítmányozással kapcsolatos kockázatkezelésre alakult meg 1807-ben a Rév-Komáromi Hajózást Bátorosító Társaság, 1832-ben pedig a trieszti Generali megnyitotta pesti képviseletét. A cég igazgatótanácsába Jókai Mórt is beválasztották. Ezt követően a hazai biztosítók száma gyors ütemben növekedni kezdett és 1857-ben megalakult az első hazai társaság is Első Magyar Általános Biztosító Társaság (EMABIT) néven.

A világháborúk után több biztosító felszámolta magát, a fennmaradókat államosították. 1949-ben megkezdte működését az 1986-ig monopolhelyzetben lévő Állami Biztosító Nemzeti Vállalat. A nyolcvanas években az Állami Biztosító monopolhelyzete megszűnt, az 1986-os biztosítókról szóló új törvény lehetővé tette a biztosítók szabad alapítását. A külföldi tőke azonnal reagált, sorra alakultak az új biztosítók. A hazai biztosítók 1990-ben megalapították országos képviseletüket Magyar Biztosítók Szövetsége (MABISZ) néven.

A magyar biztosítási piac mindig aktív szerepet játszott a gazdaságban, például hazai tálmány volt a csoportos élet- és balesetbiztosítás (CSÉB), de a magyar biztosítás élen járt az európai típusú kötelező gépjármű felelősségbiztosítás bevezetésében, és a bevezetéssel egyidejűleg csatlakozott az európai Zöldkártya rendszerhez is.

A hazai biztosítási jog két részre tagolható: biztosítási közjogra és biztosítási magánjogra (ez utóbbi központjában a szerződés áll, a jogok és kötelezettségek kerülnek szabályozásra). **A hazai biztosítási közjog alapja a 2003. évi LX. törvény a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről (Bit.),** amelynek elfogadását többéves szakmai egyeztetés előzte meg. A magyar uniós csatlakozáskor életbe lépő változtatás tartalmazta az EU biztosítási joganyagának átvételét is.

2007-2008 között került sor a Bit. nagyobb mértékű módosításaira és az időszak pénzügyi tárgyú törvényeinek változása is jelentősen érintette a biztosítási ágazatot.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről (PSZAF) szóló törvény 2009-es módosítása értelmében a Felügyelet felépítése és jogköre módosult: a kormányhivatali státuszból az Országgyűlés felügyelete alá tartozó közigazgatási szervvé alakult és létrejött a Felügyelet munkáját segítő Pénzügyi Stabilitási Tanács.

Követve az európai biztosítási szabályozás főbb változásait, valamint a hazai gyakorlat tapasztalatait **a törvényjavaslat a hazai biztosítási rendszer több jogszabályát is érinti:**

- a biztosítókról és biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény;
- a viszontbiztosítókról szóló 2007. évi CLIX. törvény;
- a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény;
- a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2010. évi CLVIII. törvény.

SZOLVENCIA II IRÁNYELV

A Bit. módosításának egyik célja az EU biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló **2009/138/EK irányelv, az ún. Szolvencia II** fontosabb elemeinek hazai joggyakorlatba történő átvétele.

Az EU-ban a biztosítók működéséhez szükséges tőkekövetelményekre vonatkozó szabályokat Szolvencia I néven még a 70-es évek során kialakították (73/239/EGK első irányelve az életbiztosítás körén kívül eső tevékenység megkezdésére és gyakorlására valamint a 79/267/EGK számú első irányelve a közvetlen életbiztosítási tevékenységek megkezdésére és gyakorlására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról), de a gazdasági változások és a válság szükségessé tette az említett jogszabályok felülvizsgálatát.

A 2002-ben elindított folyamat célja egy olyan szabályozási rendszer kialakítása volt, amely megfelel a biztosítók valódi kockázataiból fakadó elvárásoknak. A Szolvencia II irányelv új, kockázatalapú gazdasági megközelítést ír elő, szigorúbb tőkemegfelelési mutatók bevezetését szorgalmazza az EU-ban működő, a kontinens befektetéseinek 42 %-át kezelő biztosítási szektor számára. Az irányelv fontos eleme egy új vállaltirányítási rendszer kialakítása, amelynek célja a kockázatok megfelelő kezelése, a nagyobb átláthatóság és stabilitás, a csődközeli helyzetek elkerülése, az ügyfelek fokozottabb védelme.

A Szolvencia II tagállami szinteken történő átvételének előkészítése folyamatban van, bevezetése 2015/2016-ra várható.

Ezért a jelen hazai biztosítási szabályozás felülvizsgálata sem jelenti a Szolvencia II átültetését, csak a harmonizációhoz szükséges pénzügyi és jogi környezet kialakítását tűzi ki célul, amelynek eredménye az EU biztosítási piacon való integráció mélyítése, a versenyképesség javítása, az ügyfelek védelmének fokozása.

**BIZTOSÍTÁS KÖZVETÍTÉS, BIZTOSÍTÁS-
KÖZVETÍTŐK KÉPZÉSE**

Az **EU biztosításközvetítésről szóló irányelv** (2002/92/EK irányelv a biztosítási közvetítésről – *Insurance Mediation Directive/IMD*) ún. minimum harmonizációs irányelv, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az uniós irányelv átvétele mellett az adott területen szigorúbb szabályokat is fenn tarthassanak. Célja néhány alapvető követelmény és szabályt bevezetése, a tevékenység egységes közjogi szabályozásának megalapozása volt.

Az irányelv transzformálása a nemzeti jogrendszerekbe 2005-ig megtörtént, ám ennek során az IMD koncepcióját a tagállamok eltérő módon érvényesítették. Ennek következtében a biztosítás közvetítéssel kapcsolatos problémák uniós szinten jelentkeztek, ami szükségessé tette az irányelv felülvizsgálatát.

Az átdolgozásáról szóló javaslatot 2012 júniusában jelentette be a Bizottság (**IMD2**), amelynek célja:

- a fogyasztóvédelem erősítése;
- az egyenlő versenyfeltételek biztosítása;
- a határokon átnyúló szolgáltatások egyszerűsítése;
- az IMD1 rendelkezéseinek megsértésére vonatkozó szankciók harmonizálási szintjének növelése;
- a közvetítők javadalmazása átláthatóságának növelése;
- a szakképesítési követelmények felülvizsgálata és a független tanácsadás minőségének javítása.

Az irányelv szövege jelenleg jogalkotási folyamatban van, az egyeztetések lezárása 2013 végére várható.

Magyarországon a 2003. évi Bit. részletesen szabályozta a biztosításközvetítés rendszerét,

bevezetve a **függő és független biztosításközvetítő** fogalmakat. A törvény 2007-es módosítása érintette a közvetítők képesítésének feltételeit: a közvetítőnek már a regisztrációhoz is rendelkeznie kellett az előírt képesítéssel.

A 2008-as módosítás kiegészítette a biztosításközvetítő fogalmát, szigorította a nyilvántartásukra, képzésükre vonatkozó szabályokat és a szakmai szervezetek kérésére bevezette a regisztráció megszerzéséhez szükséges hatósági vizsgarendszert.

A BIZTOSÍTÓK FELÜGYELETI RENDSZERE

A biztosítási piac, illetve a biztosítói tevékenység felügyeleti szerve a **Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF)**.

A PSZÁF-ról szóló 2007. évi CXXV. Törvény 2011-es módosítása a PSZÁF elnökét szélesebb jogkörrel ruházta fel: **elnöki rendelet** állapítja meg a hatósági képzés részletes szabályait, illetve a biztosítók és független biztosításközvetítők felügyeleti adatszolgáltatási kötelezettségeit.

A PSZÁF 2013 januárjában módosította szervezeti és működési szabályzatát (*a PSZÁF elnökének 1/2013 sz. utasítása*) és a független pénzügyi és biztosítási közvetítők egységes felügyeletét ellátó külön szervezeti egységet hozott létre *Pénzügyi vállalkozások és közvetítők felügyeleti főosztálya* néven. Az új főosztály látja el a hitelintézeti törvény alá tartozó pénzügyi vállalkozások és független közvetítők, valamint a biztosítási törvény hatálya alá tartozó független biztosításközvetítők és szaktanácsadók felügyelését.

A jogszabálytervezet megerősíti és tovább bővíti a PSZÁF feladatkörét a hatósági képzés és vizsgáztatás területén, amelynek célja a képzés és vizsgáztatás rendszerének racionalizálása, a színvonal erősítése, az ellenőrzési, nyilvántartási és tájékoztatási keretszabályok törvényi szintű rögzítésével a visszaélések kiküszöbölése érdekében.

BIZTOSÍTÁSI ADATOK

A Magyar Biztosítók Szövetsége évkönyvének adatai szerint a **MABISZ taglétszáma** 2011 végén 31 volt; közülük 24 biztosító részvénytársasági, 3 egyesületi, 4 pedig magyarországi fióktelepi formában működik.

A **szerződésállomány** 2011-ben az előző évihez képest 3,5 százalékkal csökkent. A 2011. év végén a biztosítási szerződések száma 13 millió 47 ezer darab volt.

Az **életbiztosítási szerződések** száma az előző évihez képest 2,7 százalékkal csökkent. A többi személybiztosítás körében csökkent:

- a betegségbiztosítások száma 18,5;
- a balesetbiztosítások száma 15,3;
- az utasbiztosítások száma 13 százalékkal.

A **nem-életbiztosítási szerződések** száma 1 százalékkal lett kevesebb az előző évinél

2011-ben a **biztosítók díjbevétele** 817,316 milliárd forint volt, ami 3,1 százalékkal – 26,5 milliárd forinttal – volt kevesebb az előző évi bevételénél. Ezen belül az életbiztosítások bevétele 0,7, a nem-életbiztosításoké 5,3 százalékkal csökkent.

A **biztosítók vagyona** 2011-ben 80,5 milliárd forinttal csökkent az előző évihez képest, a teljes vagyon nagysága 2149 milliárd forint.

A **biztosítók saját és idegen vagyonának együttes nagysága** 2011. év végén 2148,698 milliárd forintot tett ki.

2011-ben közel 46,5 milliárd forinttal csökkent az **állampapírokból lévő befektetések** nagysága; ennek hatására az állampapírok részaránya az összes befektetésen belül az előző évi 46,9 %-ról 46,5 %-ra csökkent.

Jegyzetek, források:

- [Az Európai Parlament és a Tanács 2002/92/EK irányelve \(2002. december 9.\) a biztosítási közvetítésről](#)
- Szolvencia I: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31973L0239:EN:HTML>
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0267:en:NOT>
- Szolvencia II: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2009L0138:20111209:HU:PDF>
- PSZÁF honlap: <http://www.pszaf.hu/>
- [PSZÁF elnökének 1/2013 \(I.18.\) számú utasítása a PSZÁF Szervezeti és Működési szabályzatáról](#)
- MABISZ honlap: <http://www.mabisz.hu/>
- Magyar Biztosítók Évkönyve 2012 <http://www.mabisz.hu/images/stories/docs/publikaciok/evkonyv-2012-magyar.pdf>
- Biztosítási Szemle: <http://www.biztositasiszemle.hu>

Készítette: Csákö Beáta
Képviselői Információs Szolgálat



Országgyűlési Könyvtár

E-mail: infoszolg@parlament.hu
Intranet: <http://infoszolg.ogyk.hu>
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült. A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be. Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.